

Digitaliseringsstrategi för Åbo Akademis bibliotek

Innehåll:

Inledning

Digitaliseringstjänstens utveckling i Åbo Akademis bibliotek
Digitalisering och tillgängliggörande av kulturarvet i Åbo Akademis bibliotek

Målsättning och principiella utgångspunkter

Hereditas culturalis – det digitaliserade kulturarvet vid Åbo Akademis bibliotek

Plan för digitalisering

Inledning

Åbo Akademis bibliotek har i finländska förhållanden ett stort kulturarv i form av rariteter, småskrifter, affischer, handskrifter och bilder. Tanken att inleda digitaliseringen av detta kulturarv föll sig naturligt.

Målet är att bevara och tillgängliggöra unikt och värdefullt material, betjäna studier och forskning inom och utanför Åbo Akademi samt för den kulturintresserade allmänheten och ytterligare att skona materialet från slitage.

Digitaliseringstjänstens utveckling i Åbo Akademis bibliotek

Bilder har digitaliserats på Åbo Akademis bibliotek sedan början av 1990-talet. Med flera års digitaliseringserfarenhet bakom sig deltog Bildsamlingarna 1996-1998 i Undervisningsministeriets program för det finländska informationssamhället, "Suomi tietoyhteiskunnaksi" med projektet Digitalisering av det finlandssvenska bildarvet - minoritetskultur tillgänglig för forskare. Redan i augusti 1996 erbjöds det ett urval på några hundra digitaliserade bilder med metadata för Internet-användarna. Deltagarna i projektet

Bildarvet var Åbo Akademis bibliotek, Etnologiska institutionen, Konstvetenskapliga institutionen, Sibeliusmuseum och Sjöhistoriska institutet vid ÅA samt Svenska litteratursällskapet.

År 2001 beviljade Stiftelsen för Åbo Akademi medel för ett pilotprojekt för **digitalisering av kulturarvet i Åbo Akademis bibliotek**. Fram till år 2013 har digitaliseringsverksamheten fortsatt med stöd av medel beviljade från Stiftelsen för Åbo Akademi. Anslagen har räckt till några deltidsanställningar per år, en del teknisk utrustning samt resor och expenser.

Från hösten 2003 har ÅAB deltagit i **eKAM**, det frivilliga nationella organet för bibliotekens, arkivens och museernas digitaliseringsarbete. Samarbetet koordinerades av Nationalbibliotekets digitaliserings- och konserveringstjänst. ÅAB hade representanter i materialurvalsgruppen och i tekniska gruppen. Ett led i samarbetet var deltagande i den europeiska Michael Plus -portalen 2008.

Verksamheten inom ÅAB:s digitaliseringsprojekt har haft två huvudlinjer: digitalisering i större skala (affischer, menyer, småtryck, tidskrifter, gamla dissertationer) och samlingsbeskrivande. Tyngdpunkten har fram till 2009 kraftigt legat på samlingsbeskrivande. Det digitaliserade materialet har publicerats på webbplatsen **Hereditas culturalis** <http://bibbild.abo.fi/hereditas/>

Från 2010 består projektgruppen av Pia Södergård (projektledare), Tommy Lahtinen (projektplanerare, ansvarig även för teknik och webbdesign), Anne Andersson, (Fennica-material), Catherine af Hällström (bilder och handskrifter) och Andreas Söderlund (IT-planerare). 2010-2014 har projektet satsat på att göra materialet sökbart via en databas <http://hereditas.abo.fi/xmlui> samtidigt som digitaliseringsverksamheten har fortsatt.

Inom ÅA-projektet **Spegeln** 2008-2012 arbetats för att skapa en gemensam sökportal för Åbo Akademis arkiv och museer <http://spegeln.abo.fi>

Inom Spegeln har Åbo Akademis bibliotek aktivt deltagit i det tekniska samarbetet för att skapa standardiserade regler för katalogisering och digitalisering samt Spegeln-portalen. Inom Åbo Akademi finns arkiv- och museiverksamhet inom olika fakulteter, under olika ämnen och i olika institutioner. Bibliotekets representant i delegationen för projektet Spegeln var Catherine af Hällström och i databasgruppen Tommy Lahtinen.

År 2009 kom projektet **Det nationella digitala biblioteket** (NDB) i gång. ÅAB har aktivt deltagit i arbetet med Det nationella digitala biblioteket (NDB). År 2013 lanserades NDB:s nationella sökportal Finna. ÅAB har sedan 2013 varit med i den s.k. andra vågen för implementeringen av **Finna** och avsikten är att göra även det digitaliserade kulturarvsmaterialet tillgängligt i Finna-portalen. Därifrån skördas materialet vidare till Europeana

Målsättning och principiella utgångspunkter

Målsättningen för digitaliseringsverksamheten vid Åbo Akademis bibliotek (ÅAB) är att tillgängliggöra raritetssamlingar, skona rara böcker och andra originaldokument från slitage samt att ge synlighet åt material som har anknytning till Åbo Akademi.

Digitaliseringsverksamheten vid ÅAB bygger på följande urvalskriterier:

- betjäna studier och forskning inom och utanför Åbo Akademi
- att skona materialet från slitage i samband med framtagning och användning
- material som utnyttjas mycket
- material som kan publiceras utan restriktioner

Med digitalisering i ÅAB eftersträvas maximal tillgänglighet av centrala och för forskningen viktiga samlingar via Internet. Det digitaliserade materialet publiceras i Hereditas culturalis som består av webbplatsen <http://bibbild.abo.fi/hereditas/> och databasen <http://hereditas.abo.fi/xmlui> därifrån skördas materialet vidare till Finna, Europeana samt andra lämpliga portaler.

Digitaliseringen eftersträvar en högklassig kvalitet och högresolutions tiff-filer bevaras som masterkopia på ÅA:s server. En viktig målsättning med digitaliseringen är att utveckla processerna så att de i framtiden motsvarar de krav som NDB och PAS (projektet för långtidsbevarande) ställer så att det digitaliserade materialet kan föras över till dessa system.

Digitaliseringsprojektet deltar aktivt i nationella nätverk och samarbetar med andra motsvarande instanser inom långtidsbevarande och tillgängliggörande av digitalt kulturarv, utbyter information, medverkar till att koordinera verksamheter samt följer metadata- och andra allmänt tillämpade standarder.

Plan för digitalisering

Strategin för Åbo Akademis bibliotek utgår ifrån att Digitaliseringen koncentrerar sig på ÅA-relaterat material och material som är centralt ur finlandssvensk synvinkel samt att on-demand-digitaliseringen utvecklas. Som en avlägsen vision framförs även att "centrala delar av arkivsamlingarna är digitaliserade och tillgängliga på nätet direkt via Hereditas culturalis databasen och via portaler såsom Finna och Europeana".

Ytterligare nämns att "konserveringen knyts närmare till digitaliseringsverksamheten". Under år 2015 har en bokskanner anskaffats för digitalisering av rara böcker, tidskrifter och handskrifter.

Digitaliseringsplanen från och med 2015 omfattar följande delområden:

1. Digitalisering av ÅA-relaterat material

Digitalisering av material som har att göra med Åbo Akademis historia och verksamhet. Åbo Akademis 100-års jubileum närmar sig och intresset för det här materialet antas växa.

2. Digitalisering av ÅAB:s rara böcker

Material som känsligt för slitage och fritt från förbehåll. I synnerhet böcker som är så gott som unika i Finland bör digitaliseras.

3. Digitalisering av småtryck och tidskrifter

I synnerhet finlandssvenska tidskrifter skall digitaliseras.

4. Digitalisering av fotografier och grafik

Målsättningen är att digitalisera alla fotografier från topografiska Åbo-samlingen, personhistoriska grafiska blad samt bilder som har anknytning till Åbo Akademis historia.

5. Digitalisering av handskrifter

Målsättningen är att tillgängliggöra äldre handskriftssamlingar samt nyare med upphovsrättsägarnas tillstånd. Forskarnas intressen beaktas särskilt, men material produceras även för allmänheten.

6. Utveckling av metadata och databasen

Metadatautveckling är en fortlöpande process. Ett nationellt standardiseringsarbete av Dublin Core -metadatafälten har påbörjats. ÅAB följer utvecklingen. Databasen Hereditas culturalis fordrar tekniskt underhåll och ämnesorden borde genomgå och berikas för att möjliggöra bättre sökmöjligheter för användarna.

28.1.2015